

PRIORYTETY PREZYDENCJI PORTUGALSKIEJ

(1 stycznia – 30 czerwca 2000 r.)

WSTĘP

Prezydencja portugalska przypada na początek nowego Milenium, które niesie nam nowe nadzieje na przyszłość.

Jednak szybko postępujące zmiany społeczne stawiają przed nami nowe wyzwania, z którymi możemy się uporać tylko poprzez podjęcie odpowiednich działań, jeśli rzeczywiście chcemy mieć pewność, że cała Europa będzie się cieszyła w przyszłości pokojem, stabilizacją i nieustannym wzrostem gospodarczym.

Doświadczenia związane z kryzysem na Bałkanach, wciąż istniejące źródła niepokoju w innych częściach kontynentu, które – w sensie strategicznym – mogą dać znać o sobie w nieodległej bliskości, połączone z ponadnarodowymi czynnikami destabilizacji, mającymi wpływ na równowagę społeczeństw Europy, to zasadnicze kwestie, które budzą obawy opinii publicznej i przywódców politycznych Unii.

Unia Europejska – realizująca przez ostatnie dziesięciolecia polityczny, gospodarczy i społeczny projekt, który opiera się na wartościach określających dzisiaj jej własny i unikalny model cywilizacyjny – podjęła się szczególnego zadania, mianowicie stworzenia takich warunków, które pozwalają mieszkańcom kontynentu europejskiego żyć w wolności, cieszyć się bezpieczeństwem i postępem.

Po długim okresie narzuconego podziału kontynentu zjednoczenie Europy wymaga dzisiaj nie tylko pogłębienia integracji w ramach Unii Europejskiej, ale także włączenia do tego procesu krajów, które przestrzegają te podstawowe, fundamentalne wartości.

Unia stopniowo staje się również świadoma konieczności wzmocnienia swej pozycji na arenie międzynarodowej, by mogła zapewnić prawnie uzasadnioną obronę swych interesów, a także oprzeć swoje stosunki zewnętrzne na wartościach, które są dla niej właściwe jako dla międzynarodowej instytucji. W tym celu stworzyła ona wielopłaszczyznową sieć stosunków z krajami trzecimi i różnymi strefami regionalnymi, co jest obecnie głównym elementem tego programu.

Przez pierwsze sześć miesięcy 2000 r. na Prezydencji portugalskiej będzie spoczywała odpowiedzialność za przewodniczenie pracom UE. Będzie to miało miejsce w atmosferze wzmożonych oczekiwań oraz w zmienionych ramach instytucjonalnych, jakie tworzą nowy Traktat o Unii Europejskiej, niedawno wybrany Parlament Europejski, mający szersze uprawnienia, a także nowa, zreformowana Komisja Europejska, przy uwzględnieniu ponadto nowych czynników w sprawach zewnętrznej reprezentacji oraz bezpieczeństwa i obrony.

CELE

Prezydencja portugalska Unii Europejskiej stawia sobie następujące cele:

- zapewnienie we wszystkich sferach działań UE odpowiednich warunków do przyjęcia nowych członków;
- Otwarcie Konferencji Międzyrządowej w sprawie reformy instytucjonalnej, która będzie obradowała permanentnie, łącząc sprawność, demokratyczność, zgodność i współbież-

ność działań z realistycznym celem, jakim jest zakończenie procesu reform, i to takie zakończenie, które nie będzie miało [szkodliwego] wpływu na właściwy kalendarz przygotowywania się Unii na przyjęcie nowych członków;

- pogłębienie debaty na temat polityki socjalnej i gospodarczej Unii, ze względu na potrzebę podjęcia działań, które zapewnią jej konkurencyjność na arenie międzynarodowej. Reformy te muszą być zgodne z europejskim modelem socjalnym, a ich priorytetem powinna być walka z marginalizacją społeczną obywateli oraz wspieranie równości szans, uwzględniając kontekst, jakim są sprawy środowiska naturalnego, a także potencjalne możliwości wynikające z wprowadzania wspólnej waluty i nowych technologii, szczególnie w ramach społeczeństwa informacyjnego;
- konsolidacja Unii Ekonomicznej i Monetarnej (UEM), jako istotnego czynnika wspierającego stałą, bezinflacyjny, tworzący nowe miejsca pracy wzrost oraz gwarantującego Unii Europejskiej pozycję silnego ugrupowania gospodarczego, będącego częścią gospodarki światowej;
- wspieranie działań na rzecz funkcjonalności instytucji obywatelstwa europejskiego, przez co należy rozumieć bliższe stosunki między obywatelami a Unią, pełne respektowanie zasady subsydiarności, a także otwartość wobec społeczeństwa, czego przejawem byłaby przejrzystość działań instytucji;
- wzmocnienie zewnętrznego wymiaru UE, czyli zapewnienie jej silnej pozycji na arenie międzynarodowej, co można osiągnąć wspierając międzynarodową współpracę i dialog polityczny oraz umacniając struktury, a także prowadząc spójną politykę;
- kontynuowanie działań mających na celu ukształtowanie takiej Unii, która będzie zdolna prowadzić wspólną europejską politykę w dziedzinie bezpieczeństwa i obrony; łączy się to z koniecznością wzmocnienia zewnętrznych działań dyplomatycznych Unii, które uwzględnia inne zobowiązania krajów członkowskich, przede wszystkim w ramach NATO;
- wspieranie – zgodnie z Traktatem Amsterdamskim oraz decyzjami Rady Europejskiej podjętymi na posiedzeniu w Tampere – działań na rzecz stworzenia spełniającego oczekiwania obywateli UE obszaru wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości, łączącego sprawę bezpieczeństwa publicznego i regulacji w zakresie swobodnego poruszania się z europejskim przywiązaniem do wolności, która jest zasadniczym elementem naszej spuścizny cywilizacyjnej;
- zdynamizowanie prac nad problemami z różnych dziedzin, które są obecnie przedmiotem negocjacji w ramach Unii. Dotyczy to w szczególności wzmocnienia polityki, na której opiera się rynek wewnętrzny, a także wspólnych polityk i sposobów zbliżania prawodawstwa krajów członkowskich. Plany te wychodzą naprzeciw wspólnym oczekiwaniom obywateli Europy;
- uzyskanie porozumienia w ramach Rady w sprawie statutu deputowanych do Parlamentu Europejskiego. Ze względu na potrzebę zapewnienia przejrzystości i poważania tej instytucji oraz równego traktowania deputowanych do Parlamentu Europejskiego, niezależnie od kraju ich pochodzenia, Prezydencja portugalska – w świetle postanowień Traktatu – będzie dążyć do zakończenia prac nad statutem deputowanych do Parlamentu Europejskiego, zgodnie z założeniami przyjętymi przez jego kompetentne organy.

PRIORYTETOWE KIERUNKI DZIAŁAŃ

Prezydencja portugalska deklaruje wolę kontynuowania trwających od 1998 r. negocjacji akcesyjnych z Cyprzem, Czechami, Estonią, Polską Słowenią i Węgrami, pragnąc zarówno

otworzyć, jak i tymczasowo zamknąć możliwie jak największą liczbę rozdziałów negocjacyjnych do końca czerwca 2000 r.

Jednocześnie, zgodnie z postanowieniami Rady Europejskiej zebranej w Helsinkach, w okresie Prezydencji portugalskiej zostaną podjęte negocjacje akcesyjne z Bułgarią, Litwą, Łotwą, Malcią, Rumunią i Słowacją.

Proces negocjacyjny powinien być nadal oparty na obiektywnych, jednoznacznych i jednolitych kryteriach, należy też uwzględniać postęp osiągnięty przez poszczególne kraje kandydujące oraz szczegółową ocenę ich indywidualnych wysiłków. Prezydencja będzie brała pod uwagę uwagi Komisji Europejskiej w tym zakresie.

Decyzja Rady Europejskiej z Helsinek o nadaniu Turcji statusu kraju kandydującego powinna się przyczynić do pogłębienia stosunków instytucjonalnych z tym krajem. Ich szczegółowe zasady zostaną określone przez Radę UE w ścisłej współpracy z Komisją Europejską.

Reforma instytucjonalna

Konferencja Międzyrządowa (IGC) w sprawie reformy instytucjonalnej, przewidziana we wnioskach z posiedzenia Rady Europejskiej w Kolonii, z mandatem określonym przez Radę Europejską na posiedzeniu w Helsinkach, rozpocznie się w okresie Prezydencji portugalskiej.

Przedmiotem prac Konferencji będzie wielkość i skład Komisji Europejskiej, system ważenia głosów i ewentualne rozszerzenie głosowania większościowego w Radzie UE, a także inne poprawki do Traktatu o UE, dotyczące funkcjonowania instytucji, trzech powyższych kwestii oraz wdrażania Traktatu Amsterdamskiego. Prezydencja portugalska przedstawi Radzie Europejskiej raport na temat postępu prac Konferencji, w którym ewentualnie zaproponuje rozszerzenie agendy IGC o dodatkowe kwestie.

Konferencja Międzyrządowa powinna się zakończyć w grudniu 2000 r. Dlatego też priorytetem dla Prezydencji portugalskiej będzie szybki i konstruktywny postęp prac. Wymagać to będzie od wszystkich partnerów dobrej woli i otwartości na osiągnięcie kompromisowych rozwiązań.

Prezydencja portugalska będzie się starała właściwie uzasadniać wniesione pod dyskusję kwestie, a także poszukiwać możliwych rozwiązań, analizując stanowiska rządów krajów członkowskich oraz organów i instytucji Unii.

Kraje kandydujące do członkostwa w Unii Europejskiej zostaną zaproszone do zaprezentowania opinii w sprawach będących przedmiotem obrad Konferencji oraz będą informowane o postępie osiąganym w toku jej prac.

W kontekście Konferencji Prezydencja portugalska jest zainteresowana ścisłą współpracą z Parlamentem Europejskim oraz dołoży starań, aby trwała wymiana poglądów z pozostałymi instytucjami i organami Unii.

Prezydencja zamierza rozpatrzyć wszelkie propozycje i sugestie dotyczące prac Konferencji Międzyrządowej, w szczególności zgłaszane przez różne grupy społeczeństwa obywatelskiego.

Prezydencja zapewni, że debata w ramach Konferencji Międzyrządowej będzie przejrzysta i dostępna dla opinii publicznej krajów europejskich, na zasadach określonych przez Radę UE.

Prezydencja portugalska – w ramach reformy instytucjonalnej – będzie dążyć do zintensyfikowania prac nad Europejską Kartą Podstawowych Praw.

Respektując autonomię parlamentów narodowych oraz ich prawo do wyrażania opinii na poziomie unijnym, w szczególności w ramach COSAC [Komitetu Przewodniczących Komisji ds. integracji parlamentów państw członkowskich UE], Prezydencja portugalska będzie zachęcała do podjęcia debaty na temat skutecznego udziału parlamentów narodowych w działaniach Wspólnoty dotyczących informacji oraz podejmowania decyzji. Zapewnia to obywatelom lepszy kontakt z instytucjami, które tworzą prawo, a więc mającymi wpływ na ich życie. Lepszy kontakt jest także zasadniczym czynnikiem legitymizacji i akceptacji podejmowanych decyzji.

Prezydencja portugalska będzie wspomagać przedsięwzięcia dotyczące metod pracy Rady, zgodnie z postanowieniami Rady Europejskiej w Helsinkach, dążąc do wprowadzenia w przyszłości nowych ram prawnych.

Polityka na rzecz zatrudnienia, reforma gospodarcza i spójność socjalna

Po wprowadzeniu Jednolitego Rynku oraz wspólnej waluty nadszedł czas, aby Unia Europejska przyjęła długookresowe cele w swej polityce gospodarczej i społecznej.

Na początku nowego wieku Europa powinna mieć bardziej dynamiczną i konkurencyjną gospodarkę, opartą na innowacyjności i wiedzy, zdolną do tworzenia zarówno większej liczby, jak i lepszych stanowisk pracy, zapewniającej zarazem większą spójność socjalną.

Specjalne posiedzenie Rady Europejskiej w Lizbonie na temat „Zatrudnienie, reforma gospodarcza i spójność socjalna – ku Europie innowacji i wiedzy” (zaplanowane na marzec 2000 r.) pozwoli na najwyższym szczeblu osiągnąć dalszy postęp w tej dziedzinie. Prace będą dotyczyły ponownego sformułowania europejskiej strategii wzrostu, konkurencyjności i zatrudnienia – w kontekście przygotowania się do wyzwań związanych z globalizacją, postępem technologicznym i nowymi elementami ryzyka marginalizacji społecznej. Zgodnie z nowymi celami powinna nastąpić poprawa koordynacji w prowadzeniu polityki makroekonomicznej, strukturalnej oraz aktywnej polityki zatrudnienia. Szczegółowe inicjatywy dotyczące społeczeństwa informacyjnego oraz walki z marginalizacją społeczną powinny wzmocnić znaczenie tej strategii.

W styczniu [2000 r.] Prezydencja przedstawi dokument, który będzie podstawą dalszej dyskusji na temat celów i metod, jakie mają zostać przyjęte na posiedzeniu Rady Europejskiej w Lizbonie w celu udoskonalenia koordynacji procesów zapoczątkowanych w Kolonii, Cardiff i w Luksemburgu. Stosowne wnioski zostaną zaatwierdzone przez Radę Europejską w czerwcu, po ocenie, jaka zostanie dokonana na wysokiej rangi forum z udziałem przedstawicieli rządów państw członkowskich, Komisji Europejskiej, partnerów społecznych, Europejskiego Banku Centralnego, Komitetu Społeczno-Ekonomicznego i Parlamentu Europejskiego. Również posiedzenia Rady UE, w różnym składzie, a także konferencje poświęcone omawianej tematyce przyczynią się do pogłębienia wniosków Rady Europejskiej zebranej w Lizbonie.

Wspólna Polityka Zagraniczna i Bezpieczeństwa

Priorytetem Prezydencji portugalskiej będą wszystkie aspekty Wspólnej Polityki Zagranicznej i Bezpieczeństwa (WPZB). Szczególna uwaga będzie zwrócona na kwestie wczesnego ostrzegania i aktywności Unii Europejskiej w różnych sytuacjach strategicznych, wymagających monitorowania i nadzoru, a także na determinację w realizacji decyzji zapewniających Unii czołową pozycję na arenie międzynarodowej. Ze względu na ten cel Unia w działaniach zewnętrznych, zwłaszcza w skali globalnej, musi w sposób spójny stosować wszystkie możliwe środki.

Do swych priorytetów Prezydencja portugalska zaliczyła także wzmocnienie WPZB, w szczególności poprzez nadanie kształtu Wspólnej Europejskiej Polityce Bezpieczeństwa i Obrony. Decyzje podjęte przez Radę Europejską w Kolonii i Radę Europejską w Helsinkach dowiodły silnej determinacji UE, jeśli chodzi o osiągnięcie wiarygodnych zdolności operacyjnych, wspomaganych przez właściwe instrumenty, co umożliwiłoby podejmowanie przez Unię autonomicznych działań na rzecz militarne lub niemilitarne rozwiązywania kryzysów w ramach tzw. zadań (misji) petersberskich. Fakt, że Portugalia obejmuje przewodnictwo w Unii Zachodnioeuropejskiej oraz jest członkiem-założycielem NATO daje dodatkową szansę na wzmocnienie spójności europejskiego wymiaru bezpieczeństwa i obrony.

Wzmocnienie WPZB wymaga wykorzystania możliwości, jakie zapewniają instrumenty i mechanizmy Traktatu Amsterdamskiego. Prezydencja portugalska liczy na wsparcie wysokiego przedstawiciela ds. Wspólnej Polityki Zagranicznej i Bezpieczeństwa, który zapewni większą spójność i szybkość działań Unii na arenie międzynarodowej. Rezultatem lepszej współpracy i koordynacji między członkami nowego modelu „troiki” będzie większa spójność zewnętrznych działań Unii Europejskiej. W tym kontekście niezwykle istotne jest efektywne wykorzystanie wszystkich form zewnętrznej reprezentacji, jakie leżą w gestii Komisji Europejskiej.

Prezydencja portugalska będzie kontynuowała działania na rzecz wypracowania wspólnych strategii. Oprócz realizacji postanowień Wspólnej Strategii wobec Rosji i przedstawienia planu działań w ramach Wspólnej Strategii wobec Ukrainy, Portugalia rozważy także potrzebę przygotowania wspólnych strategii dla regionu śródziemnomorskiego oraz zachodniego rejonu Bałkanów, a to ze względu na wzrost roli i rozszerzenie zakresu działań Unii w tych obszarach geograficznych.

Obszar wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości

Priorytetem dla Prezydencji portugalskiej będą działania na rzecz umacniania Unii Europejskiej jako obszaru wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości, uwzględniając przy tym postanowienia Traktatu Amsterdamskiego oraz Plan Działań przyjęty w Wiedniu, a także polityczne wytyczne Rady Europejskiej zebranej w Tampere. W tych sprawach Prezydencja nawiąże bliską współpracę z Komisją Europejską, a Parlament Europejski będzie konsultowany i informowany o ich przebiegu.

Prezydencja portugalska będzie się starała zapewnić, by swobodny przepływ osób odbywał się w warunkach bezpieczeństwa i sprawiedliwości, co byłoby odpowiedzią na obawy obywateli oraz pozwoliłoby przyjąć dogodne dla ich codziennego życia rozwiązania.

Cel ten wymaga, w pierwszym rzędzie, stałej oceny rezultatów prac. W okresie Prezydencji portugalskiej będzie to możliwe dzięki tzw. tabeli ocen (*scoreboard*), którą ma opracować Komisja Europejska, zgodnie z mandatem Rady Europejskiej w Tampere. Jest to pierwsze tego rodzaju rozwiązanie, które Prezydencja portugalska również w pełni popiera.

W dziedzinie polityki azylowej i migracyjnej Prezydencja będzie wpierała globalne podejście do problemu imigracji, włączając w to wszystkie konieczne aspekty, a także będzie się starała, aby osiągnąć postęp w pracach na rzecz ukształtowania w przyszłości wspólnego europejskiego systemu azylowego.

W szczególności Prezydencja portugalska skoncentruje się na sformułowaniu zasad osiedlania się w krajach członkowskich obywateli krajów trzecich w ramach łączenia rodzin oraz wypracowaniu jasnej polityki integracji osób, które są legalnymi rezydentami [mają prawo stałego pobytu] w krajach członkowskich Unii.

Prezydencja zamierza zintensyfikować walkę z nielegalną imigracją, dynamizując współpracę z krajami pochodzenia imigrantów i krajami tranzytowymi, a także poprzez współpracę między krajami członkowskimi i Europolem; celem byłoby rozbitcie nielegalnych grup przetrzutu osób.

Prezydencja będzie w równej mierze wspierać procesy prowadzące do przyjęcia spójnej polityki readmisji, jak również standardowego porozumienia o readmisji między krajami członkowskimi i krajami trzecimi.

W dziedzinie polityki azylowej Prezydencja rozpocznie prace nad harmonizacją procedur i trybem wymiany informacji, uwzględniając przy tym prawodawstwo i administracyjne rozwiązania przyjęte w krajach członkowskich. Zostanie też przeprowadzona ocena realizacji Konwencji Dublińskiej.

Utrzymanie obszaru wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości wymaga, między innymi, skoordynowanego podejścia do kwestii kontroli na zewnętrznych granicach Unii, tak by zapewnić bezpieczeństwo obszaru europejskiego. W tym zakresie Prezydencja portugalska szczególną uwagę poświęci systemowi kontroli granic morskich.

Kolejny priorytet Prezydencji portugalskiej to walka z przestępczością, przede wszystkim zaś z przestępczością nieletnich, przestępczością w miastach oraz przestępczością związaną z narkotykami. Prezydencja podejmie próbę określenia zasad wspólnej europejskiej polityki walki z przestępczością, konsekwentnie wspierając kilka inicjatyw w tej dziedzinie, jak np.: zorganizowanie w Portugalii w maju 2000 r. konferencji na wysokim szczeblu w sprawie walki z przestępczością.

Prezydencja zamierza wzmocnić rolę Europolu i zintensyfikować współpracę policji i służb celnych w ich walce z przestępczością transgraniczną.

Przedmiotem najbliższego spotkania przedstawicieli krajów członkowskich w Portugalii w pierwszej połowie 2000 r. będzie powołanie operacyjnej jednostki europejskich szefów policji, której zadaniem byłaby wymiana informacji i doświadczeń oraz usprawnienie działań.

Kolejny priorytet Prezydencji portugalskiej to rozpoczęcie wdrażania postanowień Europejskiej Strategii Zwalczania Narkotyków w latach 2000-2004. Prezydencja poprze inicjatywę Komisji Europejskiej w sprawie zorganizowania na początku 2000 r. Konferencji Międzyinstytucjonalnej na temat zwalczania narkotyków.

Prezydencja portugalska będzie realizować strategię na rzecz zapobiegania i walki z zorganizowaną przestępczością, zwracając szczególną uwagę na każdą inicjatywę, której celem jest zredukowanie dochodów z przestępczości. W ramach tej strategii pierwszoplanowym zadaniem będzie walka z procederem prania brudnych pieniędzy.

W ramach działań na rzecz powstania Europejskiego Obszaru Sprawiedliwości Prezydencja portugalska podejmie przygotowania, których celem będzie zapewnienie obywatelom dostępu do sprawnie funkcjonujących systemów wymiaru sprawiedliwości. Będzie to możliwe dzięki wprowadzeniu do tradycyjnych systemów wymiaru sprawiedliwości krajów członkowskich alternatywnych metod, w szczególności mediacji i arbitrażu, oraz wykorzystaniu nowych technik.

Prezydencja podejmie też kroki na rzecz zapewnienia odpowiedniej ochrony ofiarom przestępstw w Unii Europejskiej - poprzez wzmocnienie ich praw podczas procesu sądowego, jak również możliwości otrzymania odszkodowań za poniesione szkody.

Prezydencja zwróci szczególną uwagę na realizację zobowiązań podjętych w ramach Układu z Schengen, w szczególności na wdrażanie Konwencji w sprawie zastosowania Układu przez kraje skandynawskie przed końcem 2000 r.

Stworzenie obszaru wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości wymaga zintegrowanych i spójnych działań Unii w wymiarach wewnętrznym i zewnętrznym. Dlatego też Rada Europejska podczas spotkania w Feira przyjmie odpowiednie zalecenia, w których zostaną określone cele i metody zewnętrznych działań Unii w dziedzinie wymiaru sprawiedliwości i spraw wewnętrznych.

Zdrowie publiczne i bezpieczna żywność

Unia Europejska coraz większą wagę przywiązuje do problemu zdrowia publicznego, co – w powiązaniu z bezpieczną żywnością – ma istotny wpływ na funkcjonowanie rynku wewnętrznego.

Unia Europejska, aby wyjść naprzeciw oczekiwaniom obywateli, musi poświęcić szczególną uwagę problematyce bezpiecznej żywności, która coraz częściej wpływa na zdrowie publiczne w Europie, a także właściwe funkcjonowanie rynków. Fakt ten ma ważne polityczne konsekwencje dla stosunków w ramach Wspólnoty.

W związku z tymi kwestiami Unia Europejska stawała w obliczu częstych kryzysów – nie tylko w wymiarze wewnętrznym, lecz również dotyczyło to handlu zagranicznego. Stanowisko Unii w wymiarze zewnętrznym, w szczególności na forum Światowej Organizacji Handlu, jest dotknięte brakami, a to na skutek braku skoordynowanej strategii, opartej na wspólnych zasadach, dotyczącej zarówno zbliżania prawodawstwa, jak i jego harmonizacji.

Oprócz ukształtowania formalnych struktur w tej dziedzinie, zwłaszcza zaś powołania agencji ds. żywności, obejmującej swym zasięgiem całą Unię, istotne jest również otwarcie pogłębianej, obiektywnej i opartej na naukowych podstawach debaty na ten temat.

Z tego względu Prezydencja portugalska proponuje nadanie priorytetu skoordynowanym pracom w tej dziedzinie w ramach Rady ds. Rynku Wewnętrznego, Rady ds. Rolnictwa, Zdrowia i Ochrony Konsumentów, zgodnie z założeniami *Białej Księgi* Komisji Europejskiej, przyjętej pod koniec 1999 r. W kontekście powyższych propozycji oraz związanych z nimi horyzontalnych inicjatyw, które mają zostać podjęte w pierwszym półroczu 2000 r., Prezydencja – podobnie jak to się stało na posiedzeniu Rady Europejskiej w Helsinkach – podczas posiedzenia Rady Europejskiej w Feira przedstawi raport z postępu prac w tym zakresie.